"Praeterea censeo, vulvam Sacratissimae Majestatis ant coitum diutius esse titillandam"

Takie zdanie powiedział 16 letniej Cesarzowej Marii Teresie Habsburg jej nadworny lekarz Gerard van Swieten,. Rada ta odniosła powszechnie znany dzisiaj skutek, gdyż Cesarzowa urodziła aż szesnaścioro dzieci. W tłumaczeniu polskim rada ta brzmi: „***Poza tym jestem zdania, że narządy płciowe jej Najjaśniejszego Majestatu, powinny być przez dłuższy czas łechtane przed spółkowaniem".*** Rada ta była spowodowana tym, że Cesarzowa sama pytała się o powody swojej początkowej niepłodności. Ale to nie jest tematem tej wystawy. Chcę wam przedstawić osobę, która zapoczątkowała zmiany w Austrii i dzięki niej Austria stała się kolejną potęgą Europejską.

Maria Teresa Habsburg urodziła się **13 Maja 1717 roku w Wiedniu. Zmarła w Wiedniu, 63 lata później - dnia 29 listopada 1780 roku.** Była najstarszą córką Karola VI Habsburga (cesarz nie doczekał się następcy tronu) oraz księżniczki Elżbiety von Braunschweig-Wolfenbüttel (córki Ludwika Rudolfa, księcia brunszwickiego). Maria Teresa była Cesarzową Austriacką, Królową Czech i Węgier oraz niekoronowaną cesarzową rzymsko-niemiecką.

W dniu 12 lutego 1736 roku – 19 letnia Maria Teresa wychodzi za mąż za księcia Lotaryngii – Franciszka I Stefana (ur. 8 grudnia 1708, zm. 18 sierpnia 1765). Wraz z nim od 1740 roku utworzyła nowy dom panujący w Austrii – dom Habsbursko - Lotaryński. Maria Teresa i Franciszek I doczekali się wspólnie aż szesnaściorga dzieci, w tym 5 synów i 11 córek. Każda z jej córek oraz pierworodnych wnuczek miała na imię Maria, co spowodowało, iż już pod koniec XVIII wieku w różnych krajach europejskich było aż 6 księżniczek z imieniem Maria.

Rządy i reformy Marii wprowadzone podczas jej panowania w okresie 1740 – 1780 spowodowały, iż rządy były sprawowane w duchu oświeconego absolutyzmu, zreformowała administrację, sadownictwo, oświatę, armie i finanse. To spowodowało, że Austria stała się mocarstwem liczącym w Europie, a Wiedeń jako drugi po Paryżu stał się ośrodkiem sztuki, kultury, mody i życia towarzyskiego (tutaj zwłaszcza dwój wiedeński). Zarówno ona, jak i jej mąż Franciszek I Lotaryński, a później jej syn Józef II – który był współregentem – starali się by Austria była ceniona w Europie.

Jak wspomniałam Maria Teresa miała bardzo liczną rodzinę, oto w kolejności urodzenia jej dzieci:

1. Maria Elżbieta Habsburg (ur. 5 lutego 1737, zm. 7 czerwca 1740)
2. Maria Anna Habsburg (ur. 6 października 1738, zm. 19 listopada 1789)
3. Maria Karolina Habsburg (ur. 12 stycznia 1740, zm. 25 stycznia 1741)

4. Józef II Habsburg (ur. 13 marca 1741, zm. 20 lutego 1790) [zdjęcie poniżej]

5. Maria Krystyna Habsburg (ur. 13 maja 1742, zm. 24 czerwca 1798)
6. Maria Elżbieta Habsburg (ur. 13 sierpnia 1743, zm. 22 września 1808)
7. Karol Józef Habsburg (ur. 1 lutego 1745, zm. 18 stycznia 1761)
8. Maria Amalia Habsburg (ur. 26 lutego 1746, zm. 18 czerwca 1804) – żona Ferdynanda I Burbona, księcia Parmy
9. Leopold II Habsburg (ur. 5 maja 1747, zm. 1 marca 1792)
10. Maria Karolina Habsburg (ur. 17 września 1748, zm. 17 września 1748)
11. Maria Joanna Habsburg (ur. 4 lutego 1750, zm. 23 grudnia 1762)
12. Maria Józefa Habsburg (ur. 19 marca 1751, zm. 15 października 1767)
13. Maria Karolina Habsburg (ur. 13 sierpnia 1752, zm. 8 września 1814), żona Ferdynanda I Burbona, matka Marii Amelii Burbon
14. Ferdynand Habsburg (ur. 1 czerwca 1754, zm. 24 grudnia 1806)
15. Maria Antonina Habsburg (ur. 2 listopada 1755, zm. 16 października 1793), żona króla Francji – Ludwika XVI
16. Maksymilian Habsburg (ur. 8 grudnia 1756, zm. 27 czerwca 1801)

Pierwsze Lata Życia

Maria urodziła się w Hofburgu (rezydencji zimowej Habsburgów w Wiedniu), jednak dzieciństwo spędziła w rezydencji swego ojca, Favoricie. Narodziny Marii były przyjęte ogólnie z rozczarowaniem, gdyż spodziewano się iż będzie to potomek płci męskiej. Przyszłą cesarzowa swoje dzieciństwo spędziła w towarzystwie swojej młodszej siostry – Marii Anny. Maria Teresa była bardzo wesołym dzieckiem, lubiącym coraz to nowe wrażenia. Relacje z ojcem miała bardzo dobre, pomimo iż Cesarz – który był sztywny i poważny w sprawach państwowych i dworskich, względem swoich córek był człowiekiem z poczuciem humoru i pogodą ducha. Natomiast relacje Marii i jej matki, księżnej Elżbiety można uznać za chłodne. Miejsce matki zajęła ochmistrzyni dworu, hrabina Maria Karolina Charlotta Fusch (była ona wychowawczynią Marii), którą Maria w swoich licznych listach do ojca określała jako „Mammi”.
Maria interesowała się historią, potrafiła strzelać z łuku i strzelby, posiadała również talent muzyczny. Można z tego wywnioskować, iż była zdolnym dzieckiem. Gra na fortepianie czy też śpiew tez był Marii nie obcy. Gdyby nie została Cesarzową, to prawdopodobnie jak mówili ambasadorzy innych państw – mogła liczyć na pierwszą virtuosę Europy. W prezencie ślubnym dla swojej siostry w roku 1744 – Maria Teresa zaśpiewała główną arię w operze „Ipermestra” autorstwa Johanna Adolfa Hassego.
Pomimo licznych talentów, Marii Teresie trudno przychodziła nauka języków obcych. Szkolono ją w posługiwaniu się językiem francuskim, włoskim, hiszpańskim i łaciną. Nawet

jeżyk niemiecki „kaleczyła” dialektem wiedeńskim. Pomimo tego, iż nie pałała chęcią czytania, znała dzieła takich autorów jak Bossueta, Fenelona czy też Moliera, za którym przyszła Cesarzowa wręcz przepadała (ulubiony dramatopisarz Cesarzowej). Pomimo tego, iż była następczynią tronu, ojciec nie wtajemniczał młodej Marii w sprawy państwa, toteż gdy w 1740 roku objęła rządy była bardzo słabo przygotowana do zadania jakiemu musiała teraz sprostać.
By tron pozostał w rękach Marii Teresy – jej ojciec musiał ją odpowiednio wydać za mąż. **12 lutego 1736 roku w Wiedniu odbył się ślub Marii Teresy i księcia Lotaryngii – Franciszka Stefana (8.12.1708 – 18.8.1765).** By do ślubu doszło, Franciszek (zdjęcie na lewo) zrzekł się Lotaryngii na rzecz Francji, a sam otrzymał w ramach rekompensaty rządy w księstwie Toskanii w roku 1737. Pierwsza lata małżeństwa Maria i Franciszek spędzili we Florencji. Jak donoszą źródła historyczne – małżeństwo to było

zgodne i szczęśliwe, oraz łączyło ich głębokie uczucie. Doczekali się licznego potomstwa, a sam Franciszek przywykł do życia w cieniu swojej żony oraz z rolą współwładcy.

Walka o sukcesję austriacką

Ojciec Marii Teresy próbował zapewnić dziedziczenie swojej córce. Sankcja pragmatyczna z 1703 roku wytyczała takie prawo, iż w wypadku braku męskiego potomka rodu Habsburgów, następczyniami tronu w pierwszej kolejności były córki starszego brata Karola VI – Józefa I. Karol próbując obejść to prawo w 1713 roku wydał własną sankcję pragmatyczną, w której zapisane było, iż jego najstarsza córka (w tym wypadku Maria Teresa) będzie jego następczynią w krajach dziedzicznych Habsburgów. Całe jego panowanie było m.in. poświęcone dążeniom do tego by sankcja została uznana przez inne państwa europejskie. Pomimo to gdy zmarł 20 października 1740 roku, Maria Teresa nie była pewna swojego miejsca jako Cesarzowej Austriackiej. Był to dopiero początek ciężkiej przeprawy młodej Cesarzowej. Pomoc zaoferował król Prus – Fryderyk II (obok na zdjęciu), który nie pytając się o zgodę, wziął zapłatę za ofertę pomocy – Śląsk w okresie dwóch miesięcy (grudniem 1740 rokiem a lutym 1741 rokiem). Klęska jaką poniosła Austria i zarówno Maria Teresa w kwietniu 1741 roku była dowodem na to, iż Śląsk pozostanie w władaniu Prus. To odbiło się również na Austrii pod innym względem. Inne państwa nagle dostrzegły możliwość wzbogacenia się kosztem Austrii.

Zaczęły się wtedy pojawiać pretensje względem tronu austriackiego inicjowane m.in. przez mężów córek Józefa I. Elektor bawarski – Karol Albrecht i król Polski – August III upominali się o swoje prawa. Hiszpania chciała skorzystać z austriackich posiadłości w Włoszech, a Lombardię chciał podbić król Sardynii – Karol Emanuel III. Wszystkie te dążenia popierała Francja, głownie popierana przez marszałka Belle-Isle. To on zawarł traktat o podziale ziem habsburskich pomiędzy władców europejskich. W dokumencie było m.in. zawarty taki podział:

- Dolny Śląsk miał przypaść Fryderykowi II
- Górny Śląsk i Morawy dla Augusta III
- Czechy, Górna Austria oraz korona cesarska dla elektora bawarskiego

To spowodowało początkowe osłabienie Austrii. Rosja nie była w stanie pomóc ze względu na wojnę z Szwecją. Anglia, Hanower i Holandia wspierały Marię Teresę jedynie finansowo. A koalicja nie traciła czasu. Już jesienią 1741 roku Karol Albrecht zajął Górną Austrię oraz Czechy, a 24 stycznia ogłosił się Cesarzem. Wraz z pomocą dyplomacji angielskiej – Maria Teresa i Fryderyk II podpisują rozejm. Spowodowane to było obawą Fryderyka II przed wzrostem siły Karola Albrechta oraz chęcią zatrzymania całego Śląska. Maria Teresa znalazła natomiast silne poparcie na Węgrzech, w zamian za pomoc militarną pod wodzą Janosa Palffy'ego obiecała przywrócić dawne swobody. Dlatego 18 maja 1741 roku została koronowana na królową Węgier.

Pierwsze miesiące 1742 roku były wyraźną kontrofensywą Austrii. Odzyskano zajętą Górną Austrię oraz prawie całą Bawarię. W tym samym czasie Fryderyk II wypowiedział rozejm, i wraz z Sasami zaatakował Czechy i Morawy. Klęska Austrii pod Chotusicami w dniu 17 maja 1742 roku miała bardzo źle skutki dla Cesarstwa Marii Teresy. Spowodowało to podpisanie

pokoju w Wrocławiu – 11 czerwca, w wyniku czego Austria straciła Śląsk poza księstwami cieszyńskim i opawskiego. Odzyskanie Czech spowodowało, iż w rok później 12 maja 1743 roku w Pradze koronowano Marię Teresę na Królową Czech.
We Włoszech doszło do niewielkich działań wojennych, gdyż Karol Emanuel manewrował ciągłe pomiędzy Francją a Austrią. Dopiero atak wojska hiszpańskiego na przełomie 1741/1742 spowodował, iż stanął on po stronie Marii Teresie. Wrzesień następnego roku (1743) przyniósł porozumienie, na mocy którego przyobiecano Marii Teresie Piancenze i część Lombardii. Poza tym w tym samym roku do wojny wtrąciła się Anglia. W październiku 1743 roku podpisano pakt familijny z Hiszpanią, a Francja (prowokowana przez partię wojenną) zaatakowała Austriackie Niderlandy. Austria nie broniła Belgii, a wojska swoje przerzucili nad Ren, co zagroziło Alzacji. I ponownie miesza się w ten spór Fryderyk II, który zaniepokoił się wzrostem austriackiej potęgi w Niemczech. Wraz z Cesarzem Karolem jesienią 1744 roku zaatakował Czechy i przejął Pragę. Austria zmuszona została do opuszczenia Bawarii, pomimo to wyprawa Fryderyka II do Czech skończyła się niepowodzeniem i odwrotem wojsk pruskich. Co zachęciło Marię Teresę do działania. Wraz z Saksonią podjęła próbę uderzenia i przejęcia Śląska. Pomimo to Fryderyk zdołał obronić Śląsk po przez wygraną bitwę pod Dobromierzem w dniu 4 czerwca 1745 roku. W ramach odwetu Fryderyk zaatakował Saksonię. I tak samo jak trzy lata wcześniej w Wrocławiu, tym razem w Dreźnie Maria Teresa znów była zmuszona podpisać odnowienie pokoju, na warunkach traktatu podpisanego w Wrocławiu.
Gdy 20 stycznia 1745 roku zmarł Cesarz Karol, nowy elektor bawarski – Maksymilian III Józef – poparł kandydaturę Franciszka Stefana na nowego cesarza, pomimo0 nacisków z strony francuskiej. Co zaowocowało wyborem na Cesarza Franciszka Stefana 13 września 1745 roku.
W międzyczasie Francuzi nie próżnowali. Zdążyli zająć austriackie Niderlandy. Hiszpania natomiast pod wodzą infanta Filipa zajęła Piemont i część Mediolanu. Austria w 1746 roku zdobyła natomiast Genuę i tym samym zagrozili granicom Francji. Długo tam nie zagościli, gdyż odparło ich ludowe powstanie. Pomimo walki o prowincje włoskie Filipa V, po jego śmierci Hiszpania straciła całkowicie zainteresowanie tym rejonem.
Wojna o sukcesję austriacką zakończyła się wreszcie w dniu 28 października 1748 roku, w mieście Akwizgranie. Maria Teresa utrzymała prawo do tronu, kosztem Śląska, który definitywnie przeszedł pod władzę Prus, księstwa Parmy i Piacenzy na rzecz infanta hiszpańskiego, Filipa. Był to początek odbudowy armii i ponownych zwycięstw wojsk austriackich. Monarchia Habsburgów przetrwała ten trudny okres, jednak Maria Teresa nie pogodziła się z faktem utraty Śląska. Zapanował spokój, lecz nie na długo.

Tytulatura

Jak każdy z władców z rodu habsburskiego, i Maria Teresa posiadała bardzo długi tytuł. Oto jego brzmienie:
„Maria Teresa, z Bożej łaski cesarzowa rzymska, królowa Niemiec, Węgier, Czech, Dalmacji, Chorwacji, Slawonii, Galicji i Lodomerii etc. etc. arcyksiężna Austrii, księżna Burgundii, Styrii, Karyntii, Krainy etc. wielka księżna Siedmiogrodu, margrabina Moraw, księżna Brabancji, Luksemburga, Limburga, Geldrii, Wirtembergii, Górnego i Dolnego Śląska, Mediolanu, Mantui, Parmy, Placetii, Guastalli, Oświęcimia, Zatoru, księżna Szwabii, uksiążęcona hrabina Habsburga, Flandrii, Tyrolu, Hennegau, Kyburga, Gorycji i Gradiszki, margrabina

Świętego Cesarstwa Rzymskiego, Burgau, Górnych i Dolnych Łużyc, hrabina Namur, pani Marchii Wendyjskiej, Mechelen etc. księżna Lotaryngii, Baru etc. wielka księżna Toskanii etc. etc."

Wojna Siedmioletnia

Już 8 lat później Europa znowu staje w okresie wojennym. Maria Teresa wprowadziła liczne reformy w Monarchii, zmieniła się austriacka polityka zagraniczna – tzw. odwrócenie przymierzy. Dotychczasowi sprzymierzeńcy Austrii, czyli Anglia, Holandia, Hanower i Rosja zostali zastąpieni przez Francję i Hiszpanię. Zmianę tę Austria zawdzięczała kanclerzowi Wenzelu Antonie von Kaunitzie. Anglia w tym momencie sprzymierzyła się z Prusami.
III wojna śląska jaką zapoczątkował Fryderyk II 30 sierpnia 1756 roku atakiem na Saksonię. Wojna ta znana jest bardziej jako siedmioletnia. Prusy błyskawicznie dotarły i podbiły Drezno, a August II został otoczony z swoją armią w twierdzy Pirna pod Łabą. Austria, która spieszyła na pomoc swoim wojskiem została zatrzymana pod Lovosicami dnia 1 października, a wygłodniała armia saska poddała się 16 października. 1757 rok to kolejny atak Fryderyka II na Czechy. W maju, a dokładniej 1 maja podpisano sojusz z królem Francji, Ludwikiem XV Burbonem i dokonano podzielenia ziem pruskich pomiędzy Austrią, a Francją. Austria miała na nowo odzyskać Śląsk. Jednak było to tylko teoretyzowanie. 6 maja Fryderyk pokonał księcia Karola Lotaryńskiego pod Pracą i zaczął okupowac stolicę. Jednak w 12 dni później po klęsce pod Kolinem, Fryderyk jako pokonany przez feldmarszałka Dauna, opuszcza Czechy. Po stronie austriackiej w trakcie konfliktu stanęła Rosja, która wkroczyła do Prus Wschodnich. Francuzi zajęli Hanower i stanęli u wrót Saksonii. A wojska Marii Teresy wkroczyły na terytorium Śląska. Pomimo tego naporu, Fryderyk pokonał i Francuzów i Austriaków, zmuszając ich tym samym do opuszczenia terytorium Śląska i Hanoweru.
Kolejna lata wojny to lokalne zwycięstwa Austrii na terenie Śląska. Gdy wydawało się, że klęska prus jest już w zasięgu ręki, zmarła antyprusko nastawiona caryca Elżbieta I. Jej następca – Piotr III Romanow, był zwolennikiem Fryderyka, i tym samym zawarł on sojusz z Prusami oraz wycofał wojska rosyjskie z frontu. Wojnę zakończono w 1763 roku z zwycięstwem dyplomatycznym Prus. A Maria Teresa nie wyniosła żadnych korzyści z tej wojny, poza tym, iż musiała po raz kolejny odbudować mocno uszczuploną armię cesarską.

Reformy Marii Teresy w Monarchii

Po wojnie siedmioletniej Maria Teresa wiedziała, iż musi odbudować kraj pod względem militarnym, jak i zmienić jego działanie. Zapoczątkowało to szereg zmian w państwach dziedzicznych Habsburgów. A oto i owe reformy Marii Teresy

- odsunięcie starych doradców ojca Marii Teresy, i dobranie sobie nowych utalentowanych reformatorów (Maria Teresa potrafiła dobierać doradców) na czele których stanęli: Wenzel Anton von Kaunitz (główny autor „odwrócenia przymierzy" [zdjęcie obok]) oraz Friedrich Wilhelm von Haugwitz.
- Respektowanie przywilejów szlachty węgierskiej, powoływanie jej na wysokie stanowiska, oraz przyłączenie do Węgier – Banatu i Serbii

- Wysokie cło nałożone na wywożone towary z Węgier równoważyły nikłe podatki jakie Węgrzy płacili
- Niderlandy i prowincje włoskie pod zarządem gubernatorów i regionalnych kancelarii
- Czechy i Morawy doznały licznych represji i zaczęto poddawać je intensywnej centralizacji (głównie zwolenników elektoratu bawarskiego). W 1749 roku połączono urzędy Austrii i Czech, tworząc urzędy centralne.
- W 1742 roku do życia powołano Kancelarię Dworu i Państwa, a 7 lat później powstało przy niej archiwum
- By podzielić administrację i sądownictwo pan Haugwitz powołał Najwyższą Izbę Sprawiedliwości (Oberste Justizstelle)
- Administracja i sprawy skarbowe powędrowały pod wodzę Directorium in publicis et cameralibus – kierowanej przez Haugwitza
- 1749 rok to okres powołania Nadwornej Rady Wojennej, Generalnego Komisariatu Wojennego oraz reforma zasad poboru do wojska
- Podatki i wszelkie powiązania z nimi zostały odebrane stanom i powierzone państwu. W latach 1748 i 1756 powstały kastry podatkowe.
- Lata 1749 – 1752 wprowadziły spore reformy w szkolnictwie, m.in. przeprowadzono reformę Uniwersytety Wiedeńskiego, a 1752 rok jest początkiem działalności Akademii Wojskowej w Wiener Neustadt.
- W latach 60. XVIII wieku Kaunitz ponownie reorganizuje administrację państwa
- Rada Państwowa (Staatsrat) zostaje powołana do życia i składała się z kanclerza, 3 ministrów oraz 6 radców stanu. Było to ciało doradcze dla Cesarzowej Marii Teresy
- W zastępstwie Directorium Kaunitz wprowadził Zjednoczoną Austriacko- Czeską Kancelarię Nadworną zajmującą się administracją oraz Nadworną Izbę Skarbową i odpowiadającą za jej nadzór Nadworną Izbę Rachunkową.
- Upaństwowiono Bank Wiedeński i podjęto emisję pieniędzy papierowych
- Zatrzymano Tajną Kancelarię Stanu zajmującą się sprawami zagranicznymi, poza tym Nadworna Rada Wojenna i Najwyższa Izba Sprawiedliwości.
- Ten system zapewnił funkcjonowanie Monarchii na najbliższe prawie 100 lat tylko z niewielkimi zmianami. A jednocześnie już pod koniec wojny siedmioletniej Austria posiadała najsprawniejsza sieć administracyjną w Europie.
- Rok 1764 był tragiczny dla szlachty, gdyż Cesarzowa nałożyła na wyższe warstwy opodatkowanie, by odciążyć chłopów i polepszyć sytuację finansową Monarchii
- Patent uralniający wydany w 1767 roku spowodował ograniczenie pańszczyzny i zakazał rugowania chłopów z ziem węgierskich. Wprowadzono go dopiero w latach 1770-74 po przełamaniu oporu szlachty węgierskiej. Rok 1780 to wprowadzenia patentu na ziemiach Chorwacji i Banacie. Śląsk Cieszyński regulację przyjął w 1771 roku, a Dolna Austria w 1772. Czechy i Morawy oraz Galicja dopiero w 1775 roku.
- Reformy kościoła Maria Teresa zapoczątkowała w 1765 roku, gdy w Mediolanie powołano rządową instytucję mającą zwierzchność nad kościołem. W 3 lata później Maria Teresa opodatkowała duchowieństwo. W roku 1769 podliczono pierwsze klasztory i rozdano majątek ubogim. Dekret z 1771 nakazywał, iż minimalnym wiekiem do składania ślubu zakonnego było 24 lata.
- W 1773 roku Maria Teresa powołała Fundusz Edukacyjny.
- Nadworna Komisja Edukacyjna sprawowała wodze nad szkolnictwem w Monarchii. Do czasu śmierci Cesarzowej powstało prawie 500 nowych szkół ludowych.
- Reforma prawa też została przeprowadzona. W 1768 roku do życia weszło prawo „Constitutio Criminalis Theresiania" rozróżniająca przestępstwa i kary jakie wymierzano.

- Kolejna komisja powołana przez Marię Teresę pracowało nad prawem cywilnym. Efektem tego był „Codex Theresianus”. Jednak został on odrzucony dzięki staraniom Kaunitza i nie wywar żadnego wpływu na pracę nad ABGB.
- Maria Teresa zreformowała i usprawniła monarchię habsburską, rządziła samodzielnie pomimo braku talentów politycznych – w historii okrzyknięto ją mianem Wybitnej Władczyni.

Rozbiory Polski

Początkowo Austria nie planowała brać udziału w rozbiorach Polski. A korzyści jakie mieli odnieść z owego podziału, chciała wymienić na Śląsk. Jednak Fryderyk II nie zamierzał rezygnować z Śląska. W ten sposób dnia **5 sierpnia 1772 roku** podpisano w Sankt Petersburgu traktaty rozbiorowe rzeczpospolitej. Austria uzyskała 83 tys. km² z 2650 tys. ludności. Były to ziemie bardzo zamożne i gęsto zaludnione, z ważnym miastem Lwowem i kopalniami soli. Austriacy uzasadniali swoje prawa do Galicji faktem, że na początku XIII w. ziemie te przez krótki czas należały do królów Węgier, których spadkobierczynią była Maria Teresa.
Cesarzowa odnosiła się początkowo dość przyjaźnie do Polski. Udzieliła schronienia na Górnych Węgrzech osobą powiązanym z konfederacją barską. Kiedy przedstawiono jej do podpisu traktat rozbiorowy, miała podobno zapłakać.

Ostatnie lata życia Cesarzowej

Gdy w 1765 roku zmarł Cesarz Franciszek Stefan, było to dla Marii Teresy ogromną tragedią, jak donoszą relacje z tamtego czasu – Cesarzowa do końca życia nie opuściła wdowich szat. Po śmierci męża dalej aktywnie uczestniczyła w rządzeniu państwem. Jednak stała się o wiele bardziej religijna i długie godziny poświęcała na modlitwy. Przez cały okres rządów starała się prowadzić politykę pokojową, co zauważyć można było podczas wojny o sukcesję bawarską. W latach 60. zmarło kilkoro członków rodziny cesarskiej na ospę, co spowodowało iż Maria Teresa stała się zwolenniczką inokulacji. To z jej inicjatywy pałac Schönbrunn został przebudowany na reprezentacyjną rezydencję rodu. **Maria Teresa zmarła w wieku 63 lat dnia 29 listopada 1780 roku. Był to normalny dzień z życia Cesarzowej, wstała o 5 rano, wypiła kawę, rozmawiała z synem – Cesarzem Józefem. Wieczorem dostała ataku duszności. Gdy próbowała wstać z fotela, opadła na sofę, a jej syn zwrócił jej uwagę: „Wasz Majestat leży źle". Maria Teresa miała mu wtedy odpowiedzieć ostatnie słowa w jej życiu: „Tak, ale wystarczająco dobrze, aby umrzeć".**
Pochowano ją w Krypcie Cesarskiej pod Kościołem Kapucynów w Wiedniu.

Źródła:

- Zbigniew Góralski, *Maria Teresa*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1985
- Peter Berglar, *Maria Teresa*, Warszawa, Oficyna Historii XIX i XX Wieku, 1997,
- J. Krasuski, *Historia Niemiec*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 2002
- Emanuel Rostworowski, *Historia powszechna. Wiek XVIII*, wyd. XI, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa 2004
- H. Wereszycki, *Historia Austrii*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1986.

Opracowała: Martyna Mol